

Nr 90.

Av herr **Västberg m. fl.**, om anslag till bidrag åt organisationen
Tjänstemännens bildningsverksamhet.

Det frivilliga bildningsarbetets utomordentliga betydelse för vårt folks kulturella och sociala utveckling torde i dag av ingen bestridas. Från att vid begynnelsen ha varit inskränkt framförallt till de i ekonomiskt avseende särskilt missgynnade samhällsgrupperna har den frivilliga bildningsrörelsen i våra dagar kommit att omfatta allt vidare samhällslager och ingått såsom en omistlig del i det skapande kulturella arbetet. Karakteristiskt för den senaste fasen av detta bildningsarbete är att den starkt socialt betonade studieverksamhet, som bedrivs av bl. a. arbetarnas bildningsförbund och godtemplarordens studieförbund, framförallt inom arbetarklassen, under de allra senaste åren inspirerat till liknande verksamhet bland andra yrkesgrupper. Den största betydelsen bland dessa nya organisationer synes böra tillmätas svenska landsbygdens studieförbund (SLS) och tjänstemännens bildningsverksamhet (TBV), som båda tagit initiativet till en intensifierad studieverksamhet bland de speciella samhällsgrupper som bönderna och tjänstemännen var för sig utgöra.

SLS, som är den äldre av de båda, fick sin officiella auktorisation, då 1935 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag beslöt tillerkänna förbundet ett anslag på 5 000 kronor såsom bidrag till förbundets organisations- och administrationskostnader, vilket anslag i år föreslås höjt till 7 000 kronor. Dyligt anslag har också alltsedan år 1921 utgått till ABF och föreslås i år utgå med 35 000 kronor.

Under hösten 1937 inlämnade tjänstemännens bildningsverksamhet en underdånig framställning om att Kungl. Maj:t måtte för budgetåret 1937—1938 hos innevarande års riksdag hemställa om ett anslag på 5 000 kronor såsom bidrag till verksamhetens organisations- och administrationskostnader. I denna framställning påpekades att tjänstemännens bildningsverksamhet konstituerades i juli 1935. TBV har satt som sin uppgift att inom landets stora tjänstemannakårer väcka och stärka intresset för deltagande i det frivilliga bildningsarbetet. Det är en allmän, av folkbildningsarbetets egna målsmän omvitnad erfarenhet, att »de anställda» i privat och offentlig tjänst hittills utgjort en försvinnande liten andel av de äldre bildningsförbundens aktiva medlemmar. TBV vill med sin verksamhet råda bot på denna uppenbara svaghet i svensk bildningsrörelse, vill söka föra dem in i studiearbetet, som intill denna dag stått utanför.

TBV:s centrala ledning utgöres av ett bildningsråd. För den praktiska utformningen av studieverksamheten på de enskilda orterna ansvara där-

emot de s. k. lokalkommittéerna. I likhet med ABF och SLS har TBV uppbyggt sin organisation på kollektiv anslutning från ekonomiska intresseorganisationer. Dessa utgöras av de till de anställdas centralorganisation (Daco) anslutna förbunden. Verksamhetens stadgar lämna emellertid öppet även för andra tjänstemannaorganisationer att vinna medlemskap i TBV.

Att TBV:s strävanden mötts med stor förståelse och levande intresse bland tjänstemännen själva och deras fackliga organisationer framgår av att tills dato, efter 2¹/₂ års verksamhet, till TBV äro anslutna 9 riksorganisationer med ett sammanlagt medlemsantal av cirka 40 000. De största äro försäkringstjänstemannaföreningen, handelstjänstemannaförbundet, svenska bankmannaföreningen, svenska industritjänstemanna-förbundet, svenska järnvägarnas kontorspersonalförbund, Sveriges arbetsledareförbund och Sveriges grafiska faktorsförbund, samtliga tillhörande Daco. Från den motsvarande centralorganisationen bland stats- och kommunaltjänstemän har uttalats en rekommendation till samtliga till denna centralorganisation anslutna förbund att söka anslutning till TBV. Från åtminstone ett av dessa förbund, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund, omfattande 9 000 medlemmar, torde en anslutning komma till stånd redan under innevarande år.

I TBV:s stadgar anges att verksamhetens uppgift är att främja och leda bildningsarbetet inom de anställdas organisationer, varvid särskild hänsyn skall tagas till dessas behov av utbildade funktionärer. Bildningsarbetet skall sålunda bedrivas inom ramen av dessa organisationer. Man har utgått ifrån den uppfattningen att denna studieverksamhet kan, lika litet som någon annan organisationsbildning inom det frivilliga studiearbetets stora folk-rörelse, utvecklas isolerad. Den måste ha sina rötter i en bestämd social och psykologisk miljö, den måste finna sin djupare motivering i en viss grupps samfällda sociala och ekonomiska intressen.

Redan då planerna på bildandet av en särskild bildningsorganisation för tjänstemannagrupperna befunno sig på ett mycket förberedande stadium, sökte de i frågan intresserade kontakt med arbetarnas bildningsförbund och vunno på förhand dess stöd i arbetet. Sådant stöd har beredvilligt lämnats även av samverkande bildningsförbunden. TBV har för sin del förklarat sig berett till samarbete med samverkande bildningsförbunden och i sin studiehandledning och annorledes rekommenderat sina lokala organ att söka förbindelse och samarbete med övriga bildningsförbunds lokalavdelningar. Ett samarbete har också på åtskilliga orter lyckligt kommit till stånd.

TBV:s hittillsvarande verksamhet har haft karaktären av ett experiment. Under den hittills tilländalupna tiden ha dock över 50-talet lokalkommittéer trätt i arbete. Antalet studiecirkelar var under år 1937 nära 150 med sammanlagt över 1 500 deltagare. Verksamheten synes nu också definitivt ha lämnat experimentstadiet och vunnit erforderlig stabilitet. Härför talar framförallt det intensiva arbete som under den sistlidna hösten bedrevs av lokalkommittéerna landet runt. Att detta arbete också vunnit viss officiell upp-

skattning framgår bl. a. däraf att åtskilliga kommunala myndigheter redan lämnat anslag till TBV:s lokalkommittéer. Som exempel kan nämnas att stadsfullmäktige i Stockholm för innevarande år beviljat lokalkommittén i huvudstaden ett anslag av 1 500 kronor. För denna ökade stabilitet talar också det lyckliga genomförandet av den första semesterkurs som anordnades i TBV:s regi. Den hade förlagts till Värmlands läns folkhögskola i Molkom under tiden 22—29 augusti och bevistades av ett 30-tal deltagare från 7 av de anslutna organisationerna.

Ytterligare kan nämnas att TBV till höstsäsongens början utarbetat en utförlig studiehandledning, vilken tryckts och distribuerats i 5 000 exemplar.

TBV:s verksamhet syftar främst till att väcka medlemmarnas intresse för sociala och ekonomiska problem, både deras egen samhällsgrupps och hela samhällets. TBV vill kämpa för »den sociala bildningens» utbredande inom landets tjänstemannakårer. Arbetet har därmed sin särprägel.

Sin egen kårs och sin egen samhällsgrupps problem möter den enskilde tjänstemannen först och omedelbarast i sin fackliga organisation. Den grundläggande förutsättningen för det sociala bildningsarbetet är hans medlemskap i och solidaritet med sin organisation. Det första ämnet på TBV:s studieschema är därför också föreningskunskap. I vårt genomorganiserade samhälle kan ingen medborgare påverka, knappast ens förstå det komplicerade samhällsmaskineriet annorledes än genom organisationerna. Organisationen är ett samhälle i smått. Dess lagar och funktioner äro ytterst även samhällets.

Men det är icke tillräckligt att ge medlemmarna vissa tekniska kunskaper. De behöva framförallt lära känna sin egen samhällsgrupps problem. Någon samlad kunskap i detta ämne har hittills ingenstädes stått att få. TBV:s strävanden ha för den skull i väsentlig grad inriktats på att åstadkomma ett någorlunda rikhaltigt material i tjänstemannafrågor. En kurs i detta ämne är därför under utarbetande och föreligger färdig under de närmaste månaderna.

Men även samhällskunskap i vidare mening rymmes inom TBV. Den alltmera komplicerade samhällsapparaten ställer oupphörigen tjänstemännen i situationer, där de icke endast nödgas sätta sig in i denna apparats funktioner utan där också deras intresserade medverkan kräves. Även i samhällskunskap har TBV låtit utarbета en egen kurs, vilken under hösten 1937 har ställts till medlemmarnas förfogande.

I fråga om studiemetod har TBV, som redan från starten kunnat tillgodogöra sig de äldre bildningsförbundens erfarenheter, klart och målmedvetet propagerat studiecirkeln såsom den för verksamheten bäst lämpade.

I sitt remissyttrande över nämnda framställning framhöll skolöverstyrelsen följande:

»Enligt överstyrelsens uppfattning måste det ur folkbildningssynpunkt vara av stor betydelse att även tjänstemannaorganisationernas medlemmar

vinnas för ett deltagande i det frivilliga folkbildningsarbetet. TBV har, såsom av ansökningen framgår, satt sig just det målet före och synes under de två år verksamheten nu bedrivits utan stöd från statsmakternas sida uppnått ett synnerligen gott resultat.

Efter överstyrelsens uppfattning är därför TBV:s verksamhet av den art och ledes på sådant sätt att den måste anses väl förtjänt av understöd från det allmänna såsom bidrag till bestridande av organisations- och administrationskostnaderna. Såsom i ansökningen framhålles, åtnjuta arbetarnas bildningsförbund och svenska landsbygdens studieförbund anslag av statsmedel för sina organisations- och administrationskostnader. Då TBV:s verksamhet ligger på samma plan som nämnda organisationers, fastän bland andra grupper av samhällets medlemmar och utan att givetvis ha kunnat nå den omfattning som nämnda äldre organisationer, finner överstyrelsen skäl tala för att även TBV på samma sätt stödes.

Överstyrelsen har tagit fasta på de i ansökningen lämnade uppgifterna om TBV:s inledda samarbete med samverkande bildningsförbunden och förutsätter att TBV, därest statsbidrag beviljas, fortsätter detta samarbete och på sådant sätt gör sig tjänst av samverkande bildningsförbundens redan vunna erfarenheter.

Vad angår storleken av anslaget finner överstyrelsen detsamma för närvarande böra begränsas till ett belopp av 3 000 kronor.»

Med stöd av vad ovan anförts tillåta vi oss hemställa,

att såsom bidrag till tjänstemännens bildningsverksamhet, för bestridande av dess organisations- och administrationskostnader, anvisas för budgetåret 1938/1939 ett anslag av 3 000 kronor att utgå i den mån sammanslutningen visat sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget, och i övrigt enligt de bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Stockholm den 22 januari 1938.

Mauritz Västberg.

Ivar Öman.

Gunnar Myrdal.

Sam Larsson.

Bertil Ohlin.